

„Zgodovinska naloga Kršč. demokracije v Trstu“

Preprečiti je treba edinost med Slovenci - Slovenski katoličani naj bodo „koristni tepci“

La Prora je priobčila v svoji zadnji številki konec poročila o obnem zboru Democrazie Cristiane v Trstu.

Ker je Krščanska demokracija gospodar tržaške občine in dežele ter obenem odsek vladajoče stranke v Italiji, bi bilo nadvse zgrešeno, če bi Slovenci njene sklepe prezrli in se ne brigali za politične cilje, ki jih zasleduje v naših krajih.

Nas zanima seve samo to, kar so na občnem zboru govorili in sklepali o Slovencih. Četudi demokristjani, so odkrito kritizirali svojo vladno, češ da je tržaškim Slovincem priznala v posebnem statutu *preveč pravic*.

Glavni tajnik Redento Romano trdi v svojem poročilu, da je »raba slovenskega jezika«, kakor jo določa londonski sporazum, »neupravičena«.

To se upa trditi za Slovence, katerim je 21 držav — in med njimi Italija — zajamčilo v mirovni pogodbi položaj svobodnega in enakopravnega državnega naroda na Tržaškem ozemlju. To govori o nas, ki so nas v Londonu potisnili spet v položaj Italijanom podrejene manjšine ter odvzeli našemu jeziku enakopravnost z italijanščino. Tako smo prišli ob težko pridobljene in že uzakonjene pravice. Slovenščina je postala nevoljno prenašani pomožni jezik.

Toda demokristjani nočejo imeti prav nobenega razumevanja za naš položaj. Takoj po objavi posebnega statuta so od vseh strani zagnali krik, da je italijanstvo Trsta v nevarnosti. Naravnost nezaslišano se jim je zdelo, da bi se na uradih mogla uporabljati slovensčina ter bi se kje v mestu pojavili dvojezični napisi.

»Duša in lice Trsta morata ostati nedotaknjena!« je odmevalo iz italijanskega katoliškega tabora. V Trstu mora torej kljub posebnemu statutu ostati vse — pri starem.

To se jim zdi tako važno, da so za ta cilj pripravljali žrtvovati celo koristi svojih rojakov onkraj meje. »Za cono B« — je vzklil Istran Parma — »ne zahtevamo ničesar, kar bi lahko škodovalo italijanstvu Tržaškega ozemlja.«

SPORAZUM NAJ SE NE IZVAJA

Nekateri celo zahtevajo, naj rimska vlada londonski sporazum enostavno prekliče.

Tajnik Romano uradno sicer ni še postavil te zahteve, pač pa je pozval vsa oblastva, naj se vse dotle, dokler se Italijani ne nehajo seliti iz cone B, prav nič ne trudijo, da bi izvajala poseben statut v korist Slovincem.

In kar je rekel, ni bila prazna beseda. Dr. Palamara je ravno te dni odbil prošnjo dolinske občine, da se tamkajšnji industrijski tečaj spremeni v industrijsko strokovno šolo, kakor predpisuje londonski sporazum. Te dni je podpisal tudi odlok, s katerim je

bil v Domju razlaščen 1 milijon kv. metrov nove slovenske zemlje. Dr. Palamara ovira naša županstva, da bi v slovenskih občinah postavljala dvojezične napise.

Vse te kršitve posebnega statuta opravičujejo z begunci iz cone B. K temu samo ena pripomba: Scelba je tamkajšnjim Italijanom pridobil v Londonu nele pravico, da ostanejo na svojih domovih, temveč tudi, da se lahko vsi vrnejo, če so se že izselili. Za to imajo časa eno leto.

Čemu jim je Scelba priboril to pravico, če se je sedaj ne poslužujejo? Ali je nemara naše prebivalstvo krivo, da Italijani iz cone B niso narodno dovolj borbeni in požrtvovalni? Vsak pravičnik in res krščanski misleč človek mora priznati, da zavoljo tega ne zadene niti najmanjša odgovornost nedolžnega slovenskega ljudstva.

Toda krščanski demokrati valijo kljub temu nanj krivdo in ga žele spremeniti v narod — talcev. Oblastva naj bi tržaške Slovence prikrajševala za zakonite in človeške pravice, naj bi pomagala razlaščevati in kolonizirati njih zemljo, zapostavljala njih jezik, skratka, dušila njih narodni razvoj.

DVOJNA MORALA

Vendar to še ni dovolj. Zelo važno se jim vidi tudi, da ostanejo Slovenci med seboj sprti. Bog ne daj, da bi se pomirili in skupno nastopili!

NOVICE

OBČNI ZBOR SKSZ

V nedeljo, 27. marca, je imela Slovenska krščanska socialna zveza v Trstu svoj občni zbor. Na dnevnem redu so bila poročila odbora, nadzorstva, razsodišča ter volitve novega odbora. Dr. E. Besednjak je orisal politični položaj Slovincem na Tržaškem.

Poročilom je sledila dolga stvarna razprava, ki je prinesla številne nove pobude in načrte za bodočnost.

Za predsednika je bil izvoljen dr. Engelbert Besednjak.

POZDRAVNA RESOLUCIJA

Novi izvršni odbor Slov. krščanske socialne zveze je na svoji prvi seji sprejel resolucijo, v kateri »toplo pozdravlja skupni nastop vseh slovenskih županov in občinskih svetovalec Tržaškega ozemlja ter jih poziva, naj složno in dosledno nadaljujejo borbo za uresničenje posebnega statuta. Pri tem naj jih krepi zavest, da stoji za njimi vse slovensko ljudstvo, ki jih bo v njihovih naporih za enakopravnost našega naroda do kraja zvesto podpiralo.«

»Nepopravljiva napaka bi bila,« je izjavil na občnem zboru g. Botteri, »če bi mi ne preprečili ustanovitve velike in enotne slovenske fronte...« In na obzorju se na žalost že kažejo znaki, da se Slovenci združujejo. Ustanovljen je bil skupen odbor, kateremu so se priključili tudi kominformisti in Agneletto. »Samo katoličani iz Slovenske katoliške skupnosti se še upirajo. Toda njihov odpor bo postal brezuspešen, če ne bo znala Krščanska demokracija ubrati primerne politike. To tudi zavoljo tega, ker je slovenski katoliški odsek ogrožen po akciji bivšega poslanca Besednjaka, ki je odločen katoličan, a tvori sedaj prednjo stražo titovskega nacionalizma.«

Tako je govoril g. Botteri, katerega prištevajo celo med zmerne in Slovincem prijazne demokristjane. Toda sloga med slovenskimi strankami bi pomenila tudi zanj pravo nesrečo za — Italijane. Krščanska demokracija ima zgodovinsko nalogo, da slovensko enotnost prepreči.

Kako? S tem, da pritegne k sebi slovenske verne ljudi, češ da je resničnemu katoličanu prepovedano kakršnokoli sodelovanje s komunisti, pa naj bodo te ali druge barve. Tako predpisujejo papeške okrožnice, katerim se mora vsak katoličan pokoriti.

Nadaljevanje na 3. strani

OBMEJNI PROMET

Jugoslavija in Italija se že skoro 4 mesece pogajata v Vidmu, da bi uredili obmejni promet, a se ne moreta zediniti. Kje tiči vzrok?

Zdi se, da je glavna razlika v temle: Italija želi, da bi se prometne olajšave dovolile predvsem prebivalstvu cone A in cone B, medtem ko Jugoslavija predlaga, naj bi se iste olajšave raztegnile na prebivalstvo vzdolž cele meje do Trbiža.

Tržaška La Prora trdi, da so pogajanja zašla v slepo ulico. Če se razbijejo — grozi demokristjanski list — se razbije tudi londonski sporazum in preklicane bodo vse pravice, ki so jih v njem dobili tržaški Slovinci.

Nekateri nacionalisti so pa sploh nasprotniki sporazuma. Tržaški občinski svetovalec Furlani je označil sporazum za »kos papirja, ki bi ga bilo treba zagnati med smetice«.

EINAUDI

Predsednik italijanske republike je obhajal te dni 81-letnico rojstva. Ugledni državnik in učenjak je prejel iz vseh dežel sveta čestitke. Tudi iz Moskve so mu poslali brzojavko in bogate darove.

NOVICE Z VSEGA SVETA

NOVA NEMŠKA VOJSKA

Pariške sporazume je sedaj odobril tudi francoski senat in s tem je dokončno sklenjeno, da se Nemčija priključi zapadu in dobi svojo vojsko. V teku 3 let bo štela pol milijona vojakov, opremljenih z najmodernejšim orožjem. Predstavljali bodo četrtino oboroženih sil, ki jih misli zapad stalno držati v Evropi.

Mož, kateremu je Adenauer poveril naloge, da organizira vojsko, se imenuje Teodor Blank. V mladih letih je bil mizar in spada k levemu krilu Krščansko-demokratske stranke. Pozneje je postal voditelj rudarjev.

Njegovo delavsko poreklo je zapadnjakom jamstvo, da se v Nemčiji ne bo obnovil stari pruski militarizem. Za glavne sotrudnike si je izbral same častnike, ki so bili zapleteni v zaroto proti Hitlerju. Potrebuje še približno 50 generalov in 600 polkovnikov. Tem bodo natančno preiskali jetra: o njihovi politični zanesljivosti bodo sodili posebni odbori, sestavljeni iz predstavnikov delavskih organizacij, vzgojiteljev, odvetnikov in verskih poglavarjev. Blank hoče biti pri izbiri silno previden.

V armadi je odpravil divjo disciplino in vsemogočnost podčastnikov in dovolil vojakom, da nosijo civilno obleko nele na dopustu, temveč sploh v prostem času. Vojska naj postane živ del ljudstva. Če se tako posreči vključiti Nemce v krog demokratičnih narodov, bo to zgodovinska zasluga bivšega mizarja Teodorja Blanka.

SOVJETSKA ZVEZA IN ZAPAD

Moskva je pred odobritvijo pariških sporazumov izjavljala, da bo, če se Nemčija oboroži, vsak sporazum med Rusijo in Zapadom nemogoč.

Sedaj pa je Bulganin iznenada predlagal, naj se sestanejo 4 velesile na razgovore in pogajanja. Iz tega se vidi, da so imeli prav tisti, ki so trdili, da se bo Sovjetska zveza skušala kljub oborožitvi Nemčije sporazumeti z Zapadom. Njeni ostri protesti so bili le politična poteza.

VERSKI BOJI V ARGENTINI

Nad to južnoameriško republiko vlada že dolgo vrsto let neomejeno general Peron. V začetku se je močno opiral na katoliške kroge in na Cerkev, a zato je pričakoval od nje, da podpira njegovo vladavino.

Nekaj časa je šlo, končno so se katoliki hoteli osamosvojiti. Cerkev se ni hotela in mogla odpovedati vplivu na vzgojo mladine.

Peron je nato izjavil, da se Cerkev meša v politiko, izgnal duhovnike iz šol ter izdal celo vrsto protiverskih postav. V prej navidez katoliški državi so izbruhnili pravi verski boji.

Zadnji teden je diktator določil nov udarec: odpravil je večino katoliških praznikov. Ni pa seveda zatrl največjega, ki se obhaja 17. oktobra in se imenuje »Dan zvestobe Peronu«. In res mu bodo Argentinci ostali nemojno zvesti vse dotlej, dokler ga ne strmoglavijo.

ZA STARA LETA

Zadnji četrtek je rimski senat izglasoval zakonski predlog, po katerem naj bi vsak senator, ko preteče njegova doba, prejemal

pokojnino.

Poslanci so zdaj precej jezni, kajti nedavni predlog, naj bi tudi poslanci dobivali na stara leta pokojnino, je v parlamentu propadel.

Senatorji so ravnali bolj prebrisano. Domenili so se lepo tajno in nenadoma sprejeli zakon. Zanj so glasovali enodušno vse stranke od krščanskih demokratov do komunistov. V takih stvareh je med njimi sloga.

MODERNA TEHNIKA

Dne 15. marca je preteklo točno 30 let, odkar so iz Evrope prenašali v Ameriko po radiu, to je brezžično, koncert slavnega poljskega umetnika Paderevskega. Takrat je ves svet proslavljal ta dogodek kot veliko zmago človeškega duha nad prostorom in časom.

Te dni so pa v Ameriki zgradili potniški parnik na raketni pogon. Ladja bo nekako drsela po vodni gladini. Iz Amerike v Evropo bo trajala vožnja samo en dan. Resna tekma med ladjo in letalom!

KOLIKO GA POPIJEJO

Številke povedo, da popije vsak prebivalec Trsta povprečno 50 litrov alkoholnih pijač na leto samo doma, t. j. pri kosilu in večerji. Koliko jih polokajo možakarji v gostilnah, kjer jih boljše polovice ne gledajo, gre na poseben račun. Številke govore, da pride letno na vsakega moškega 86 litrov vina, 40 litrov piva in 2 in pol litra žganih pijač.

Nekaj je že! Najbolj zmerni so dedci doma.

NOV PARNIK

V ladjedelnici Uljanik na Reki so splovili moderno potniško ladjo, ki bo vozila na progi Reka—Lošinj. Nosila bo lahko 800 potnikov. Zanimivo je, da se bo imenovala po največjem slovenskem pisatelju: Ivan Cankar.

KDO GA VZAME?

Ko je angleška kraljica Elizabeta obiskala pred meseci svoje prekomorske dežele, jo je na otoku Jamaica uradno sprejel črni minister Mc Phersen. Tudi slovesno kosilo ji je pripravil.

Zdaj je njegova vlada padla in zaradi sovražstva med belci in črnci minister ne najde nikjer dela. Prišel je v London in se vpisal v seznam brezposelnih. Morda mu bo sedaj kraljica pomagla.

PRIKLJUČILA SE BO VELIKA BRITANIJA

Med Turčijo in Irakom je bila podpisana pogodba o vojaškem in političnem zavezništvu, ki je silno razburila arabske dežele. Posebno hud je bil Egipt, češ da se je Irak s pogodbo izneveril vsarabski ideji in razbil skupnost arabskih narodov.

Sedaj se misli turško-iraški zvezi priključiti še Velika Britanija. Pogajanja že tečejo in se bodo v kratkem ugodno zaključila. Angleži dobe v Iraku tudi dve letalski oporišči za obrambo svojih postojank na Srednjem vzhodu.

Tu nastaja, kakor vidimo, nova politična in vojaška zveza držav, s katero skušajo Angleži nadomestiti svoje izgube v Egiptu.

V ŠOLSTVU NEKAJ NI PRAV

V Italiji se zares prevečkrat dogaja, da se dijaki zaradi slabih redov usmrtijo.

Te dni se je v Turinu zastrupila s plinom 13-letna Režika Penato. Lani je še bila veselo in pridno dekle. Letos je pa dobila nekaj slabih ocen in obupala. Poleg nje so našli knjižico, v katero je začela pisati naloge »Obisk v prodajalni igrače«. Napisala je nekaj stavkov in ni mogla naprej. Zato je na listek zabeležila »Ne morem več« in se zastrupila. Pogosti samomori niso dobro sprejeto za italijansko šolstvo.

POLITIČNE STRASTI V ITALIJI

Vladni pristaši vasi Colombaia v Emiliji so 26. marca proslavljali zmago, ki so jo dosegli nad komunisti pri zadnjih volitvah v kmečko bolniško blagajno.

Ko je pri večerji postalo najbolj razigrano in je v gostilni odmevala vesela pesem, je med goste stopila smrt. Iz teme sta počila dva strela ter podrla na tla 4 može. Dva sta bila na mestu mrtva, druga dva pa težko ranjena.

Take oblike zavzema na žalost politična borba v Italiji.

»PAPEŠKI ODPOSLANEC«

Pred ženski samostan Wernberg na Koroškem se je pred kratkim pripeljal imeniten avto s papeško zastavico. Iz njega je izstopil dostojanstven redovnik-trapist. Prednici se je predstavil kot papeški preglednik ženskih samostanov v Evropi, p. Gamelberg.

Redovnice, vse spoštljive in v trepetu, mu pripravijo odlično kosilo. Čudno se jim je le zdelo, da tako silno je in pije. Prisotnemu škofovemu vikarju je bilo še bolj sumljivo, da se prav nič ne razume na bogoslovne reči. Zato je zahteval od njega izkaznico. Tako je prišlo na dan, da je ta trapist — gledališki igralec Kratsch. Več let je kot papeški odposlanec obiskoval redovnice, pregledoval račune in odnašal visoke denarne podpore za misijone.

Zdaj bo pregledoval zapore v Celovcu.

BITI JE HOTELA MATI

V Združenih državah živi 29-letna Pavla Schultz, ki je možu stalno zatrjevala, da bo sta kmalu imela sinčka. Ker pa otroka ni hotelo biti in se je moža bala, si je eno umislila.

Preoblekla se je v bolniško sestro in jo mahnila v porodnišnico. Tu je neki materi vzela novorojenčka, češ da ga nese okopat. Ko je dolgo ni bilo nazaj, so se ljudje preplašili in poklicali policijo. Tatico so že po nekaj urah zgrabili in ji vzeli otroka. Zdaj premišljuje v zaporu, kaj bo možu natvezla.

ČUDNI KOMUNISTI

V srednji Italiji stoji na visoki gori staro-davna republika San Marino, kjer imajo vladno v rokah komunisti.

Značilno je, da tu ženske nimajo volilne pravice. Sedaj so se žene vseh prepričane združile proti vladi, od katere zahtevajo, naj ta nedemokratski madež zbrise vsaj do prihodnjih volitev v jeseni.

Zakaj nočejo zadovoljiti žensk, čeprav zahtevajo komunisti po vseh drugih državah politično enakopravnost obeh spolov? Vlada se boji, da bi ženske volile proti in da bi tako prišlo državno krmilo v druge roke.

Ne pomaga nič, enakopravnost žensk bo tudi tu prej ali slej zmagala.

Zgodovinska naloga Kršč. demokracije

Nadaljevanje s I. strani

Mi te okrožnice poznamo, vemo pa, da je De Gasperi kljub njim sedel v vladi s Togliattijem in s komunisti politično tesno sodeloval. Ravno tako sede marksisti v Scelbovi vladi. Spominjamo se tudi prav dobro, kako so pri zadnjih volitvah demokristjani predlagali, naj se na južnem Tirolskem vse italijanske stranke združijo proti Nemcem ter izvolijo skupnega senatorja: in ta naj bi bil po demokristjanskem predlogu — komunist!

Papeške okrožnice niso torej Italijanov prav nič ovirale, da bi svoje državne ali narodne koristi složno in enotno branili. Zanje imajo papeške okrožnice seveda drugačen pomen kakor za nas Slovence.

KORISTNI TEPČI

Če mi, ki smo v naravnost obupnem narodnem položaju, hočemo ščititi svoj goli obstanek skupno z ostalimi Slovenci, nas takoj proglasijo za komuniste in titovce. Najraje bi nas ožigosali za brezverce in izobčili iz Cerkve.

Tak način igranja z vero in katolicizmom je zares preenostaven, da bi ga tudi naš najpreprostejši človek ne spregledal. O zavednosti in brihtnosti slovenskih katoličanov morajo imeti zares slabo mnenje, če mislijo, da jih lahko izkoristijo kot klin, ki ga bodo pogнали v slovenske vrste ter z njim razklali naš narod. Napovemo jim, da tudi s »Slovensko katoliško skupnostjo« ne bodo imeli sreče. Kajti četudi bi njeni voditelji hoteli, bi ne mogli sodelovati s tržaško italijansko Krščansko demokracijo zoper lastni narod.

Saj bi takoj ostali osamljeni, ker bi jih vsi pošteni Slovenci zapustili ter za vse čase zasovražili. Konec bi bil ta, da bi le sebe osramotili in škodovali ugledu slovenskega katolicizma. To je vse.

Računi laških demokristjanov so zato popolnoma zgrešeni. Gospodje naj si zapomni, da slovenski katoličani niso in ne bodo

nikoli tako zvani »koristni tepci«, ki se z njimi lahko kdo igra ter jih v svoje namene poljubno izkorišča. Izkoriščati se ne dajo niti od komunistov niti od demokristjanov.

Dogodki se bodo razvijali popolnoma drugače, kakor si gospodje zamišljajo. Mi ne bomo uganjali nobenega iredentizma, se ne bomo predajali niti titovskemu niti netitovskemu nacionalizmu! Zavzemali se bomo enostavno za spoštovanje posebnega statuta in za enakopravnost med tu živječimi narodi.

Verujemo, da v tem boju ne bomo osamljeni: z nami bodo s časom nele slovenske, temveč tudi one italijanske stranke, ki so mržnje med narodi site ter si žele pravega miru v tem delu Evrope. Kdorkoli nas hoče v naši pravični stvari podpreti, nam je dobrodošel in smo voljni z njim sodelovati. Ni nobenega dvoma, da bomo v teh težnjah našli oporo tudi pri uvidevnih ljudeh Krščanske demokracije v republiki.

Moralno osamljeni pa bodo tržaški demokristjani, ki so zavoljo svoje strastne narodne nestrpnosti postali glavna ovira pomirjenja naših krajev.

LAŽNI DOKTORJI

V Trevisu so odkrili družbo, ki je spretno ponarejevala doktorska in inženirska spričevala raznih univerz v Italiji in inozemstvu. Prodajali so jih za en milijon in še več.

Baje je v Italiji cela vrsta takih doktorjev in inženirjev. Slepriji so prišli na sled po »uglednem zdravniku dr. Li Causiju« na Siciliji, ki ni v resnici nikdar študiral. Kupil si je ponarejeno diplomu in zdravil uboge bolnike.

ŠPORTNA STRAST

V Carigradu sta breali žogo dve najmočnejši moštvi. Gledalce, razdeljene seve tudi v dva tabora, je pri tem prevzel tak ogenj, da so se začeli že med igro zmerjati. Ob koncu je pa nastal med njimi praveci pretep. Nekaj oseb je prišlo ob življenje.

Nogomet bo ljudem še pamet zmešal.

SCELBOVI USPEHI V AMERIKI

Predsednik Scelba in zunanji minister Martino sta končala svoj obisk v Kanadi in tudi svoje razgovore v Washingtonu.

Najvažnejši uspeh potovanja je v tem, da je bila Italiji zagotovljena gospodarska pomoč Amerike. De Gasperiju so Amerikanci dajali denar, da je izkopal državo iz vojnih ruševin, Scelba pa dobi podporo, da preuredi in osamosvoji gospodarstvo Italije. Posebna pomoč pojde Siciliji, kjer so odkrili tudi petrolejske vrelce, ki jih bodo izkoriščali z ameriškim kapitalom.

Italiji bodo dali na razpolago atomsko silo, da jo uporabi v industrijske namene. Posebna skupina laških učenjakov pojde v Ameriko proučevati tamkajšnje atomske naprave.

Lep uspeh, če pomislimo, da so v Ameriki, kakor piše Washington Post, bili v začetku leta 1954 že odločeni »brisati Italijo iz seznama zapadnih zaveznikov, na katere se je mogoče zanesti«.

TAKO V MILANU, DRUGAČE V TRSTU

V Milanu je imel jugoslovanski državni podtajnik Vratuša predavanje, v katerem je govoril o gospodarskem položaju Jugoslavije. Dežela — je rekel — je potrojila svojo predvojno industrijo in zelo povečala svoj izvoz razen v kmečkih pridelkih in živilih. Priznal pa je, da so življenjske razmere v Jugoslaviji na žalost še vedno slabše kakor v velikem številu evropskih držav.

Italijanski podminister Treves se je Vratuši zahvalil in poudaril, da je med sosednima državama zavladalo k sreči spet ozračje pravega prijateljstva.

Primerjajte s tem zagrizeno nacionalistično nestrpnost do Slovencev v Trstu! Včerajšnji Il Piccolo prinaša ogorčeni protest nekega profesorja Baronija, ker je v vlaku videl sprevoznika tolmača, ki je nosil za jugoslovanski potnike na roki trak z napisom: slovenski! Že beseda slovenski bi bila profesorja skoro spravila v omedlevico. Mož in Piccolo se nam smilita.

STARODAVNA LEKARNA

V Zagrebu se lahko ponašajo, da imajo eno najstarejših lekarn v Evropi. V Kameniti ulici v starem mestu so že pred 600 leti odprli prvo lekarno. Zdaj bodo v njej ustanovili farmacevtski muzej.

NEPOVABLJENI GOSTJE

V palačo Buckingham, kjer prebiva angleška kraljeva družina, so se večkrat vtihtapili nepoznani ljudje. Nekateri so se splazili noter mimo straž, ker so tako stavili s prijatelji, drugi iz navdušenja za vladarsko družino. Predlanski so zgrabili v kraljičinih sobanah lepo oblečenega mladeniča, ki je rekel, da je hotel samo lepo Margaret videti.

Slične stvari so se dogajale tudi v prejšnjih časih. Pod kraljico Viktorijo je »stanoval« neki Karl John kar eno leto v podstrešni sobi in hodil po hrano v kraljevo kuhinjo. češ da je njegov strežaj. Ko so ga spodili, se je nastanil v kraljičini oblačilnici.

Edvard VII. je zalotil pri svoji mizi moža, ki je mirno pisal pismo svoji materi na papirju s kraljevim grbom: »Draga mama, kot vidiš, sem menjal naslov.« In res ga je še isti dan v — zaporu.

Da bi se take reči ne ponavljale, so sedaj namestili po vsej palači električne zvonce, ki vsako osebo takoj javijo glavni straži.

Motiv s Pokljuka

Dopisi v Tržaškega

DOLINA

Prejšnji teden smo imeli v Dolini vrsto kulturnih prireditev, ki bi delale čast tudi kakemu večjemu trgu ali mestu.

Tako je bil v četrtek Slovenski večer z bogatim sporedom. Govornik je v izbranih besedah spregovoril o naših živečih pesnikih, baritonist Marijan Kos pa je z njemu lastnim talentom zapel več narodnih pesmi. Sledila je burka »Gospa nikoli prav«, ki ji je občinstvo sledilo z velikim zanimanjem ter veseljem. Na koncu je nastopila dolinska mladina, in sicer šolarji, mešani zbor ter deklški oktet, ki so ubrano zapeli nekaj pesmi. Lepo je bilo videti, kako samozavestno so se naši mladinci sukali na odru. Razveseljivo je, da se mladi rod zanima za pesem in za kulturno življenje, katero v marsikateri drugi vasi na žalost zelo zanemarjajo. Dolina naj bo za zgled vsem ostalim krajem.

V petek in v soboto pa je bila v župnijski dvorani izredna filmska predstava. Predvajali so film Odpusti mi. Izredno filmsko predstavo imenujejo Kinoforum, ker ostane po končanem filmu občinstvo v dvorani, kjer se začne razgovor o filmu. V petek je bila predstava namenjena samo možem in fantom. Razgovor je vodil prof. Peterlin. V soboto pa je o filmu govorila prof. Suhadolčeva. — Take vrste predstave smo doslej imeli tudi na Bazovici.

NABREŽINA

Gospodarska kriza je zajela tudi naš kraj. Vsi tarnajo o slabem položaju, o pomanjkanju dela in zaslužka. Denarja je vedno manj, kar se povsod pozna, zlasti v trgovini. Zato opozarjamo naše ljudi, naj glede na slabe čase, katerim bodo verjetno sledili še slabši, skušajo prilagoditi svoje gospodarstvo današnjemu dejanskemu stanju. Ljudje naj omejijo nakupe na upanje, kajti dolg je kaj lahko »sezidati«, a veliko težje ga je plačati.

Vsem priporočamo varčnost, zlasti naši mladini, pri kateri je čut do te lepe navade precej obleden. Varčujejo naj tudi naši občinski upravniki. Računski izkazi naše občine za preteklo poslovno dobo niso ravno rožnati. Primanjkljaj je za naše občinsko gospodarjenje prav velik. Zato priporočamo vsem tistim, ki upravljajo našo občinsko imovino, naj ne navijajo davkov, kot se na žalost dogaja, temveč naj pri izdatkih mislijo na čim večje omejevanje in varčevanje.

CEROVLJE

Pretekli teden nas je za vedno zapustil dolgoletni cerkveni ključar in skrbni kmečki gospodar Avgustin Terčon, po domače Jurčev. Dočakal je lepo starost 86 let.

Pokojnik je bil znan po vseh naših vaseh kot mož veselega in odkritega značaja in so ga vsi spoštovali prav zato, ker je vsakomur znal povedati resnico v obraz. Pokopali smo ga pretekli petek ob veliki udeležbi ljudi.

Naj mu bo lahka domača zemlja, sorodnikom pa izrekamo iskreno sožalje.

ŠEMPOLAJ

V naši župniji je bil od praznika sv. Jožefa do zadnje nedelje misijon, ki ga je vodil misijonar g. Vidmar. Verniki so se v zadovoljivem številu udeležili vseh pridig in obredov. V današnjih razvratnih in zmateriliziranih časih, ki človeka oddaljujejo od duhovnih vrednot, je potreba po temeljiti duhovni obnovi tem nujnejša in tem bolj upravičena. Zato smo našemu dekanu prav hvaležni, da je misijon pripravil ter toliko žrtvoval za njegov uspeh.

Preteklo nedeljo je bil pogreb upokojenega železničarja in očeta številne družine g. Jožeta Zidariča iz Praprota. Star je bil 74 let. Žalujemo družini izrekamo naše sožalje, pokojnik pa naj počiva v Stvarniku!

Turistična bodočnost Devina in Sosljana

Čez približno mesec dni se bo v Devinu in Sosljanu začela turistična sezona. Ker je tujski promet postal v povojnih letih eden najvažnejših virov dohodkov za naše kraje, je prav, da danes o njem spregovorimo.

Priznati moramo najprej, da se je v povojnih letih v naših vaseh marsikaj zgradilo, kar priča o boljših življenjskih prilikah, vendar ni ves ta napredek nastal kot posledica naravnega razvoja, temveč v glavnem zato, ker so zavezniške edinice v eni ali drugi obliki puščale v naših krajih masne vso te denarja in ker so zavezniki po raznih gospodarskih načrtih nudili občinskim upravam možnost, da moderno uredijo naše vasi in po potrebi tudi popolnoma spremene njih lice. Nastale so nove hiše, novi hoteli, nove šole, ceste so asfaltirali in nekatere preuredili, da odgovarjajo današnjim prometnim zahtevam.

Če so se naši ljudje v tem času znatno okoristili, ni s tem rečeno, da so zavezniki prispevali tudi k razvoju tujškega prometa. V glavnem so mu celo škodovali. Znatno škodo je predvsem trpel Sosljan, ker so Amerikanci zasedli najlepši del obale, kamor ni imel nihče dostopa. V Devinu so ob poti k morju postavili barake, ki bodejo v oči vsakemu tujcu. Poleg tega so popolnoma pokvarili Plesov vrt in hotel, tako da sta bila ves čas neuporabna. Ponesrečena je bila tudi zamisel, speljati greznico v biser Devina, v portič.

Zaveznikov sedaj ni več in zato se marsikaj lahko popravi. Treba je predvsem skrbeti, da izkoristimo naravne lepote Devina in Sosljana, da jim damo pravo vrednost ter da z njimi seznanimo inozemsko javnost.

Kako izkoristiti naravne lepote Devina in Sosljana, je vprašanje, ki so se ga pred nekaj leti s precejšnjim pogumom, požrtvovalnostjo ter vztrajnostjo lotili gg. Metlikovec, Gaser in Castelreggio. Vendar bi bilo usodno misliti, da smo sedaj izčrpali vse možnosti razvoja tujškega prometa. To mora biti šele začetek. Prva naloga vseh naših obrtnikov je, da si preuredijo oziroma izpopolnijo svoje lokale. Zavedati se namreč moramo, da naši kraji niso primerni za množični tujski promet, temveč v prvi vrsti za bogat turizem, za ljudi, ki pridejo semkaj na oddih in na

BORŠT

V nedeljo, 27. marca, smo v naši dvorani proslavili materinski dan. Nastopili so otroci iz vrta z dvema živima slikama, ki sta vzbudili veliko zadovoljstvo med poslušalci.

Učenci iz osnovne šole pa so se izkazali z vrsto deklamacij in s petjem, ki je bilo nalašč zbrano za ta dan. Vsem sta bila zelo všeč malčka iz prvega razreda, katera sta nam pripovedovala lepe pravljice. Rekli bi, da sta se hotela oddolžiti materam za vse pravljice in zgodbi, ki so jih nešteto krat slišali iz materinih ust.

Spored so zaključili naši otroci s prizorom »Zvezda«. Prav na koncu pa je še pol šaljivo pol resno nastopil Pavliha s svojo družbo. Njegova izvajanja so mali in veliki poslušali, spremljali s hrupnim odobravanjem in se ves čas pošteno zabavali. Dvorana je bila nabito polna, tako da so ljudje stali še zunaj.

Č. šolskim sestram, ki so dale na razpolago svoje prostore, smo iz srca hvaležni.

počitnice. Taki turisti morajo pa najti tu vse udobnosti, ki jih zahteva sodobno življenje. Take vrste turizma ni seveda mogoče imeti, če nimajo naši hoteli n. pr. kopalnice, sob s tekočo vodo, telefona itd.

Hotelirji nam prav gotovo porečejo, kam naj gredo po denar, da si vse to nabavijo. Zadeva je na videz nerešljiva, ker oblastva na žalost premalo zanje skrbe, vendar velja tudi tu stari rek: »Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal!«

Treba je predvsem, da se vse delo vzporredi. Gospodje morajo čimprej sestiti skupni mizi, se zmeniti ter skupno nastopiti pri oblastvu. Prizadeti najbolj vedo, kaj je treba v vasi narediti za razmah turizma. Ustanoviti bi bilo treba tudi odbor, ki bi bil v stalni zvezi z Uradom za turizem, katerega naloga je, da skrbi za dotok tujcev in za izboljšanje naših turističnih naprav. Marsikaj bi lahko napravila tudi občina. Slišali smo, da so letos vključili v proračun postavko za telefon, in upamo, da jo bodo oblastva odobrila. Je pa še mnogo dela, ki ga občina lahko opravi, če jo bodo naši obrtniki pravočasno opozorili.

Sosljan in devinski princ

Pri vsem tem nismo omenili, kar je morda najvažnejše. Upoštevati moramo namreč, da je v Devinu grad in da je njegov gospodar lastnik najlepšega dela sosljanske obale, kjer so bili do pred kratkim Amerikanci. Mnenja smo, da v Sosljanu ne moremo govoriti o turizmu, če ne vemo, kaj misli princ Thurn-Taxis narediti. Slišali smo, da bi vse rad prodal in si obdržal le grad. Vendar je neobhodno potrebno, da se stvar razjasni, kajti drugače ni mogoče vskladiti dela. Ne smemo tudi pozabiti, da je sosljanski hotel znan najširši mednarodni javnosti in je do druge svetovne vojne bil odlično obiskovan.

Njegov sloves je treba obnoviti, kar je v interesu ne samo devinskega princa, temveč vseh Sosljančanov. Sedaj je še čas, da se lotimo resnega dela. Prepričani smo, da z združenimi močmi lahko nekaj dosežemo. Vprašanje je zelo važno, predvsem za našo mladino, ki ne more najti službe. Tu ji je dana možnost, da se nauči obrti in si v domačih krajih poskrbi košček kruha.

DANES JE IZŠEL 1. APRIL

Dobite ga pri vseh razprodajalcih

== Dopisi iz Goriške ==

TRŽIČ

V zadnjih dneh so o našem mestu pisali tudi veliki časopisi. Razširila se je namreč trgovina s ponarejenimi ameriškimi dolarji, ki so jih razpečavali do Genove, Savone, Milana in Turina. Zdi se, da je bilo središče teh tičev v Franciji. Policija je spravila pod ključ pet navihancev, ki so zahrepeneli po lagodnem življenju.

Istočasno pa so živahno delovali tudi prekupčevalci z mamili, katere je odkrila milanska policija. Eden izmed glavnih je živel v našem mestu. Danes je v nezaželenem pokovu, v zaporu.

Ponovno so se torej znašli v popolnem poratimstvu lahkoživci, ki nosijo izvirna in lepa slovenska imena, kakor Brenčič, Jakumin in Gerovac ter moške s čistokrvnimi italijanskimi imeni kakor Luigi Casale in Carlo Robiatti. Cerovaca doslej policija ni izsledila, zato sodijo, da jo je pravočasno popihal čez mejo. Spričo živahnega in tako tesnega sodelovanja čistokrvnih članov obeh tu živeti narodnosti pri raznih lumparijah nas je Slovence in Italijane prav zares lahko sram, da se ne moremo sporazumeti pri uresničevanju lepih in poštenih ciljev.

IZ DOBERDOBA

V začetku preteklega tedna je kmečka bolniška blagajna izvolila petčlanski izvršni odbor, ki bo odslej dejansko vodil skoro vse posle. Predsednik je Jarc Jožef, podpredsednik pa Andrej Gergolet.

Preteklo nedeljo smo prav svečano proslavili materinski dan. Javno moramo pohvaliti naš dekleški krožek, ki je kar z dvema prireditvama, dopoldansko in večerno, nudil materam, otrokom in vsem vaščanom obilo koristnega pouka in zdrave zabave. Na sporedu so bili govori, igre in petje. Občinska dvorana je bila ob obeh prireditvah prenapolnjena.

Velja, da je narodu, ki globoko spoštuje svoje matere, zajamčena lepa in vesela bodočnost. Zato je vse hvale vredno, da smo se tako lepo oddolžili svojim materam.

IZ SOVODENJ

Kakor drugod po Goriškem je tudi naša kmečka bolniška blagajna izvolila v preteklem tednu petčlanski izvršni odbor. Za predsednika je bil izvoljen gostilničar Mirko Hmeljak.

Pretekli teden so se zaključila z »likofom« delu pri našem delovišču, ki je izvršilo zlasti popravila na cestah v Sovodnjah in na Vrhu. Upamo pa, da bo v kratkem pričelo z novimi deli drugo delovišče, za katero bo država prispevala 1 milijon 300 tisoč lir.

IZ KRMINA

Ko so v nedeljo, 20. marca, nagradili v Gorici napredne kmete, smo vsi čestitali domačinu Bučinelu Alojziju, ki je dobil 50 tisoč lir nagrade.

Kakor drugod se je po novem letu tudi pri nas močno razširila tatvina. Naši tatinski strokovnjaki so se zatelebali v domače zajce in perutnine. Posestniku Pecotu so odnesli 7 kg težkega domačega zajca, neki posestniki pa so pobrali kar za 30 tisoč lir perutnine. Drugemu posestniku so odnesli za 10 tisoč lir

kokoši in domačih zajcev. Med drugim je to tudi znak, da vlada pri nas huda gospodarska kriza. Saj je tudi občinska uprava zašla z raznimi posojili v tako stisko, da se iz nje brez državne pomoči ne bo mogla izkupati. Vzrok naše krize je v tem, da so slovenska Brda odrezana od Krmina, ki je od njih do bro živel.

IZ PEVME

Mestna gradbena komisija je pretekli teden odobrila načrt za gradnjo otroškega vrtca v Pevmi. Tako se počasi uresničuje velika želja Pevčanov po lastnem otroškem vrtcu, za katerega so se več let borili in moledovali pri mestni upravi. Pomagali so jim slovenski občinski svetovalci, zlasti domačin g. Pavlin. Pevskim malčkom bo s tem prihranjena dolga pot v otroški vrtci na Oslavju ali pa v mestu.

IZ ŠTEVERJANA

V nedeljo, 20. marca, je širši odbor naše kmečke bolniške blagajne izvolil petčlanski izvršni odbor, ki bo odslej vodil vse posle. Kandidatna lista je bila sicer sporazumno določena, a bi ne bilo prav, če bi tudi javno ne pribili, da so se proti sporazumu pregrešili vsi tisti volivci, ki so oddali prednostni glas enemu ali drugemu kandidatu, ker sporazum tega ni predvideval. Prizadetim volivcem in še bolj vodilnim ljudem, ki so jih k temu zapeljali, želimo javno povedati, da je

poštenost v politiki resna zapoved. Kajti brez poštenosti ne more sporazumno sodelovanje dolgo trajati. Upamo, da bodo tisti, ki se jih to tiče, razumeli naš namig in se vsaj v bodočnosti varovali podobnih napak. Saj take napake končno vendar bolj škodujejo njim samim kot skupini, ki jo hočejo s svojo neumestno prebrisanostjo »okoli prinesiti«. Predsednik izvršnega odbora je g. župan Podversič.

Danes nam leži na srcu še neka druga javna zadeva. Bricem je v Gorici na razpolago le ena javna tehnična, ki pa je od nas zelo oddaljena. Nahaja se namreč daleč na Senem trgu. Oblastva naj le pomislijo, koliko nas že deset let stane, da moramo vsi Brici iz Števerjana, Štmavra, z Oslavja, iz Pevme, Grojne in Podgore, pa tudi kmetovalci s Solkanskega polja voziti drva, seno, sadje, živino na to preoddaljeno javno tehniko. Do svetovne vojne je bila tehnična na živinskem trgu v ulici Giustiniani, ki je mnogo bližja. Zaradi tega se je med kmeti pojavila težnja, naj se goriška občina zaprosi, da zgradi še eno tehniko za briški okoliš in Solkansko polje. To važno javno napravo bi s svojim prispevkom gotovo podprla tudi država, ki mora skrbeti za zboljšanje kmečkega gospodarstva. Najbolj primeren prostor za tehniko bi bil kje v bližini pevskega mostu.

Kmetovalci naprošamo zato slovenske občinske svetovalce in tudi deželna poslanca gg. Bratuža in Nanuta, da raztolmačijo deželni in mestni upravi ter prefekturi to nujno potrebo kmetovalcev iz Brd in Solkanskega polja.

Še o tragediji slovenskih optantov

Preteklo soboto je v občinski dvorani na Verdijevem korzu ponovno zbraval deželni svet. Udeležba občinstva je bila nenavadno obilna. Goričani so pač vedeli, da bo spet na dnevnem redu nečloveška tragedija slovenske narodne manjšine v Italiji. Šlo je iznova za bridko usodo slovenskih optantov in njihovih otrok, ki so jih šolska oblastva pregnala iz slovenskih šol in jih prisilila, da so povečali že itak preveliko število italijanskih dijakov. Deželni poslanec g. Bratuž je že pred meseci predložil resolucijo, v kateri je od deželnega sveta zahteval, naj pri osrednji vladi ukrene vse potrebno, da se preklicne sramotna in protiustavna okrožnica ministrstva za prosveto, zaradi katere je slovensko šolstvo na Goriškem izgubilo nekaj stotin ljudskošolskih otrok in dijakov.

G. Bratuž je žalostno vprašanje vsestransko osvetlil. Navedel je toliko neizpodbitnih razlogov, ki bi morali prepričati vsakega pravično čutečega Italijana. Slovenci se borijo proti vnebovpijoči krivici, ki jo že več let trpijo slovenski optanti in zlasti še njih otroci. Zloglasno okrožnico je tudi pokojni nadškof Margotti označil za »nečloveško«, je bridko poudaril slovenski poslanec, ker do globin ruši duhovno-moralno življenje tlikih slovenskih družin. Zgodovinsko odgovornost za protipostavni ukrep nosi tedanji goriški prefekt Palamara in goriška šolska oblast. Saj Rim bi okrožnice gotovo ne bil izdal, če bi je krajevni oblastniki ne zahtevali. Vsi pravni dokazi, da se slovenski optanti niso odrekli narodnosti s tem, da so navedli »italijansko« kot občevalni jezik, so zadeli ob gluha ušesa. Občevalnih jezikov ima človek

lahko več. Tako so n. pr. v bivši Avstriji tudi mnogi goriški Slovenci in Italijani morali navajati nemščino za občevalni jezik, a so kljub temu ostali zavedni Slovenci ali Italijani. Ko so oblastva izdala nekulturno okrožnico, so pač računala na bojzljivost slovenskih staršev, ki jih stalno strahujejo tudi orožniki z raznimi vprašanji. Imamo celo dolgo vrsto slovenskih profesorjev, ki se hoče spremeniti svoje poitalijančene priimke, ker bi lahko trpeli kako gmotno škodo, ker slovenske šole niso še uzakonjene.

ZVESTOMA DO ZMOTÉ IN KRIVICE

V imenu italijanske večine je odgovoril predsednik Culot. Ta gospod sicer uživa sloves dobrega pravnika, a to pot bi pogorel pri izpitu iz mednarodnega prava, če bi profesorju tako odgovarjal, kot je govoril na tej seji. Mož se je pogumno postavil na stališče, da pomeni občevalni jezik isto kot materin jezik in da so zato vsi optanti Italijani. V nasprotnem primeru bi ne mogli biti deležni pravice do opcije. Kako naj bi bili slovenski optanti s svojo izjavo priznali, da so Italijani, če pa je vsemu svetu znano, da so Slovenci? Vsi oblastniki in še prav posebno Palamara so dobro vedeli, da so s svojo okrožnico izgnali iz slovenskih šol slovenske otroke, saj če bi bili Italijani, bi obiskovali italijanske šole. Bridko nam je pri srcu, ko pismo te besede, ker nas do globin duše pretresa nezasišlan moralni padec dobrega dela katoliških izobražencev, ko branijo ukrepe, ki se kratko in malo ne morejo zagovarjati.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Dopisi iz Goriške

(Nadaljevanje s 5. strani)

Za predsednikom je govoril še komunist Poletto, ki je poudaril, da ima deželni svet opraviti z izredno pomembnim političnim vprašanjem in ga mora zato rešiti s širokega socialnega in človečanskega vidika. Predlagal je, naj deželni svet zahteva od parlamenta, da sprejme zakonski predlog poslancev Lozze in Beltrama, po katerem je treba slovenske šole v Italiji uzakoniti in jim dati iste pravice, kot jih imajo nemške na Južnem Tirolskem. Predlog je predsednik dr. Culot zavrnil, češ da bi ga poslanec moral prej staviti.

Nato so glasovali o Bratuževem predlogu: osem članov je glasovalo proti, dva slovenska in dva komunistična svetovalca sta glasovala za predlog, Nennijev socialist pa se je glasovanja vzdržal. Seja je zopet dokazala, da je današnja večina v deželnem svetu ostala zvesta raznarodovalni politiki in da s tem trajno onemogoča vsak sporazum med Slovenci in Italijani ter usodno ruši resnične koristi države in italijanskega naroda. Slovenci smo pa iz trdega lesa in vemo, da je pravica na naši strani.

Beneška Slovenija

ŠEMPETER SLOVENOV

Volitev v kmetijske bolniške blagajne, ki so po naših občinah bile v nedeljo, 13. marca, so se naši kmetovalci udeležili skoraj st odstotno, ne da bi jih kdo k temu naganjal, kakor se dogaja pri političnih volitvah. Po vseh slovenskih občinah je bila predložena le ena kandidatna lista, in sicer lista neposrednih kmetovalcev. Le v Šempetru sta bili dve listi. Poleg zgoraj imenovane se je pojavila lista Zveze zemljedelcev (Federterra), ki je komunistična. Zmagala je seveda prva lista; nezaslišano je za naše razmere, da je za komunistično listo glasovalo kar 66 naših posestnikov, več kot tretjina volivcev. Takega odstotka niso komunisti dobili nikjer v Furlaniji, razen v Turjaku, kjer so zmagali. Pri vsem tem pa je čudno, da so za komunistično listo agitirali zlasti razni profesorji in učitelji, ki so doslej zakrivali svoje brezvestvo z domoljubjem, tičali v vrstah Krščanske demokracije in udrihali po »titinih«, to je po tistih, ki so vztrajali pri navadah svojih očetov in tako čuvali versko življenje med ljudstvom. Šele potem, ko so dosegli svoj na-

men, so se razkrinkali in nastopili proti našim duhovnikom. V vrstah Krščanske demokracije je še mnogo takih, ki izrabljajo nacionalizem in podporo te stranke na škodo zdravega verskega življenja in seveda tudi na škodo stranke same. To bodo odgovorni činitelji spoznali, ko bo prepozno.

ČEDAD

Messaggero Veneto je v nedeljski številki zopet izlil nekaj strupa na duhovščino beneške Slovenije. Niti mrtvih ne pusti pri miru. Žolčni članek proti Slovencem nosi naslov »Sfruttamento di morti«. Miru mu zlasti ne dasta že davno pokojni beneški duhovnik Peter Podreka in tudi že umrli msgr. Ivan Trinko. Mi se dobro znamemo pisca članka Sergiju Pennese ne čudimo, da piše take neokusne šovinistične članke, ker kaj pametnega ne zna pisati. Saj je bil dolgo časa desna roka visokih fašistovskih komisarjev. Ne razumemo pa, kako more Krščanska demokracija vsaj deloma denarno podpirati list, ki ji s svojim ogabnim pisanjem očitno koplje pri nas politični grob.

Spomini iz starega Trsta

Ob nedeljah so meščani radi zahajali v okoliške gostilne. Posebno priljubljeni so bili izleti k Lovcu in v Bošket. Tod so odmevali zvoki veselih godb potujočih godcev in pevcev. V nekdanjih velikih parkih bogatih družin so nastajale posebne vrtno kavarne. Najbolj znane so bile v vili Rossetti in Murat. »Sior Didio« je pa točil pristno brežan-ko in rezal kraško gnjat na debelo v vrtovih nekdanjih patricijev Giuliani proti Katinari.

Najbolj znamenit pa je bil tržaški »karneval«. Zadnje tri dni pred pustom so se vozili bogatini v okrašenih kočijah po Korzu gor in dol. Med prerivajočo se množico so metali denar, konfete in sladkarije. Leta 1839 so za tak pustni korzo porabili nič manj kot 25.000 goldinarjev. Že to kaže, da je v tistih časih v Trstu cvetelo blagostanje.

MODA

Vsaki dobi vtisnejo svoj poseben pečat ne samo zunanje življenje in navade, temveč še prav posebno obleka in moda. V načinu oblačenja se močno zrcali duh časa.

Po francoski revoluciji in Napoleonu je stara noša zginila. Le redki starokopitneži so se držali prejšnjih navad. Tak posebej je bil v Trstu bogati trgovec Anton Parente. Kot Napoleon je tudi ta nosil kito in triogelni klobuk še do leta 1850. Dolga halja se mu je opletala okrog suhih beder.

V prvi polovici prejšnjega stoletja je noša postala že bolj praktična; seveda ne še kot danes. Ženske so nosile posebno ob oblikah ozke obleke. Če je bila ozka kot osa, je bilo kar imenitno. Krilo iz lahkih tkanin je na široko segalo do peta. Zdi se, da so današnji modni iglarji, Diorji in Fathi, ali kakor se jim že pravi, šli kar za sto let nazaj. Rokavi so morali biti nad komolci strašno napihnjeni. Na glavah lepotic so se košatili široki klobuki, ki so bili zadaj ožji. Na vrhu je bilo zataknjenih vse polno cvetlic in peres kot na planinski paši. Proti letu 1848 so prišle v modo nekakšne avbe z nabranimi trak-

ci in trakovi. Lase so si spletale v cele gore in vanje vpletale vse mogoče like in podobe, celo majhne stolpe, ladje in košarice umetnih rož.

Iz vsega tega kupa blaga, napihnjenega in nabrekli, je zrl bled obrazek z modrimi očesi. To je bil lepotni ideal: sinje oči in blede lica. Zato so se Tržčanke močno pudrale, da se je ob burji kar kadilo. Ženska se je morala kazati kot krhko, bledolično bitje, pa je bila lepa. Krepka, rdečelična dekleta so veljala za kmetice. Gospodične so se rade ponašale z zlatimi verižicami, ki so jih po trikrat ovile okrog vratu. Zvenkljale so z dolgimi uhani in s celo kopo zapestnic.

MOŠKI LEPTOCI

Ženski svet je na splošno delal vtis brezkrvnih porcelanastih punčk. Moški so pa skušali izkazovati svojo moč in smelost. Noša je bila po letu 1825 kar neokusna. Noge so tičale v dolgih belih hlačah, včasih z modrimi progami, ki so se prav tesno prilagale. Da so bile hlače bolj nategnjene, so jih svenjali pod podplati. Nad srjaco so oblekli tesen telovnik cimetove barve, povrhu pa čepič, izrezan kot frak na škrice. Zgoraj se je končaval z velikim ovratnikom. Okrog vratu so si zavezovali ogromne kravate, ki so segale do brade. Na glavo so si poveznili »tubo«, visok cilinder z ozkimi, navzgor zavihanimi kraji. Višek močnatosti so pa videli v dolgih zaliscih in ozki bradi okrog in okrog obraza.

Manjkala ni seveda tudi bambusova paličica s srebrno bunko za ročaj. Iz hlačnega žepa je bingljala verižica z velikim obeskom. V telovnikovem žepu je pa molela navzven nezogibna tobačnica. Vse je njuhalo, elegantne dame in kavalirji. Navada je bila, da so zakonske dvojice imele kar skupno tobačnico.

Kaj radi so razpenjali tudi sončnike in dežnike. Lep je bil pogled na družinskega očeta, ki je nosil ogromen rdeč ali moder

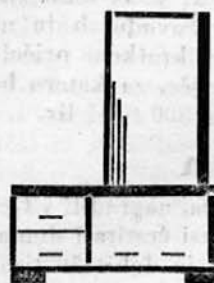
dežnik, pod katerim se je stiskala vsa družina.

Mladi moški svet je pa imel druge skrbi ali približno take kot danes. Stara navada je bila, da so se ustavljali pred cerkvijo sv. Antona Starega ali pred cerkvijo Sv. Petra, ki so jo leta 1871 podrli. Po opoldanski maji so se tu postavili v vrsto in delali opazke o mimoidočih lepoticah. Pridigarji so grmeli proti tej razvadi. A ni nič pomagalo. Zato so pobožne mamke in branjevke ustanovile vzorno bratovščino, ki je imela naloge razganjati moške lepote pred cerkvenimi pragovi.

DOMA

Tržčan preživi več ur na dan izven domače hiše. Zato polaga več pažnje na zunanost kot na miren in udoben hišni kotiček. V tistih časih, ko je bil za en cel človeški rod po vsej Evropi mir, se je razvijalo blagostanje in z njim tudi smisel za družinsko prijetno življenje. Družine so se vabile v goste in salone. Zato je bilo treba skrbeti, da je bilo stanovanje lepo opremljeno in še prav posebno sprejemna soba.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

T. VARN A

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje in t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Shakespeare: Ukrščena trmoglavka

Shakespeareova dela spadajo v zakladnici dramske književnosti med tista, ki od igralcev in režiserjev ne prenesejo nobenega diletantizma, zato pomeni že samo izbor njegove komedije za SNG v Trstu razveseljiv dosežek. Komedija Ukrščena trmoglavka je sicer eno izmed Shakespeareovih zgodnjih del, v katerih značaji še niso tako dokočno izrisani kakor v poznejših, zato pa dopuščajo režiserjem in igralcem več možnosti interpretiranja. Tako je imel pri tej komediji režiser dve možnosti: iz Ukrščene trmoglavke bi bil mogel napraviti zgodbo o premagani ženski kljubovalnosti, ki jo ukloniš ali s silo (kakor pravi neki norec: »Če greš k ženski, ne pozabi pič«) ali pa bi mogel za zunanji dogajanje podariti globlje, občečloveško ozadje, da je tudi najbolj močno osebno voljo mogoče ukloniti, ukloni pa jo ne sila, temveč šele samospoznanje. Splošen vtis komedije je vsiljeval domnevo, da se režiser med obema interpretacijama ni dokončno odločil ali pa, da nekateri igralci ni znal dovolj podrediti svoji zamisli. To domnevo je vsiljeval tudi ponekod neenoten igralski slog. Čeprav je n. pr. igralska skupina v zaprtih množičnih prizorih učinkovala vibrano, so si bile posamezne scene z manj igralci stilno večkrat različne med seboj in so v mozaiku celote motile enotno linijo in v prvih prizorih nakazano smer. Režiser ing. Molka kot gost ni kljub priznanju, ki ga uživa prav zaradi domiselnosti in celo drznosti v režijskih prijemih, teh svojih lastnosti razvil v pretirani meri. Zato uprizoritev učinkuje morda preveč akademsko, česar je gotovo nekoliko kriv tudi nedoločni kompromis med burko in realistično psihološko igro.

Trmoglavka Katarina je tista, ki notranje povezuje dejanje in ki komedijo dvigne v območje splošno človeškega ali jo pusti v mejah navadne komike. Z. Rodoškova v naslovni vlogi je šele po prihodu na ženinov dom pokazala določnejše ženske poteze in šele v zadnji sliki zrasla v izrisan in topel značaj. V prvih prizorih je bila preblizu meje med trmoglavostjo in surovostjo. V prizoru, ko jo Petruccio snubi, je docela stopila iz okvira režiserjeve zamisli in zaigrala žensko, ki ni bila prav nič podobna poznejši Katarini, — to žensko bi bila morala ali vseskozi ohraniti ali jo tudi tam opustiti. Toda prav v tem prizoru je bila najbolj polnokrvna, nagona, izzivalna, razposajena. Te poteze bi bila morala obrzati in komedija bi postala mnogo enotnejša. Človek bi ji želel manj starodavne pričeške in bolj poživljajočo obleko.

Balah kot njen ženin Petruccio ni imel težkega dela. S svojo pojavo in prirojenim hrupnostjo je našel svojemu igralskemu tipu odgovarjajočo vlogo. Zaigral je nekoliko grobo moškost, ki brez problemov in neobzirno doseže, kar si v svoji muhavosti izmisli. Vendar se je mestoma preveč prepustil nagoni igri, ki je iz umerjene, večinoma akademske igre ostalih preveč izstopala. Neenotnosti sta bila kriva nekoliko tudi oče obeh nevest Baptista in stari snubec Katarinine sestre-Gremio (Sancin in Nakrst). Medtem ko Sancin ni nikjer zašel v karikaturu in ohranil vseskozi neko toplo človečnost, ki se ji je šele v zadnjem prizoru pridružila enaka Katarinina, je Gremio samo besedilo vsiljevalo karikaturu, asociacija na slične tipe v pred kratkim uprizorjeni komediji Volpone (ki zahteva takšno igro) pa ga je pokopala. Tako je zašel preveč v karikaturu, igralski zanos ga je mestoma pahnul iz okvira, v katerem je potekala igra ostalih, ki se kljub tipiziranju svojih vlog niso pustili tolikanj zanesti. Drugi snubec mlajše Baptistove hčere Hortensio (Guštin) je večinoma brezoblična, igralska

Pred kratkim je bila v Beogradu krstna predstava umetniškega filma Krvava pot, ki sta ga skupno izdelali Jugoslavlja in Norveška. Delo prikazuje trpljenje jugoslovanskih internirancev na Norveškem, kjer so morali graditi cesto za Nemce. Vsebinsko je napisal norveški pisatelj Sigurd Eversmo. Film sta režirala Norvežan Kore Bergström in Jugoslovanci Radoš Novaković. V njem sodelujejo najboljši jugoslovanski in norveški igralci, med njimi Zivanović, Milošević, Nalis, Slovenec Janez Vrhovec, Ula Isene in Björke. Snemali so ga blizu Bohinj-ske Bistrice, v Beogradu in na Norveškem.

Na Norveškem je delo želo izreden uspeh. Vsi tamkajšnji listi so ga pohvalili ter poudarili, da je velik film z ganljivo vsebino in s spretno režijo.

spretnost sicer to napako zakriva, izdaja pa jo vtis, ki ga dela na gledalca, — zdi se mu hladen in neprizadet. Bianka sama (Tea Starčeva) je bila v začetku ljubka in igralsko enotna, pozneje pa je v prepiru s sestro izgubila nežnost in dovolj je bilo, da odslej njeni nežnosti in plemenitosti nismo več docela verjeli, in sicer tem manj, čim slajša je bila. Mogoče je bila v sami obleki, pričeski, pojavi, glasu in igri preveč poudarjena nežnost, da ne bi to včasih malo motilo! Starčeva bi bila mogla Biankin značaj bolj počlovečiti, kar bi bilo uprizoritvi v korist, čeprav ji je avtor namenil le dekorativen pomen. Kobal kot njen pravi ženin Lucen-tio je učinkoval sveže in enotno, razmeroma dobro je obvladoval prostor, v gibih pa se je včasih zadel še vezan. Govor mu teče manj kultivirano kot Starešiniču in morda zaradi tega včasih dela vtis, ko da ga vloga ni docela prevzela.

Lukeš kot Petrucciova služabnica je s svojo prožno pojavo vedril ozračje, vseskozi dosledno zvesti svoji zamisli tega navihanca, ki zna biti tudi plašljiv in zaskrbljen. Lucen-tiova služabnica sta podala igralsko dva dokaj različna lika, Starešinič poln igralskega patosa posebno na začetku, ki pa se pozneje razveže v igralsko sproščenost, vendar včasih ostaja le preveč »igralski«. Fišer je igralsko trd, kakor po nesreči vtaknjen v svojo komično vlogo in prav zaradi tega se je zdel bolj toplo človeški kot pa komičen, česar mu avtor seveda ni predpisal. Lažni in pravi oče Vincentio bi bila že zaradi svojih pojav morala zamenjati vlogi, lažni oče Vincentio je le preveč impozanten in pravi oče le preveč skrušen, že na zunaj, čeprav sta igralsko svoji vlogi dovršeno zadela. Vdova in krojač, dve ilustrativni figuri, tudi v interpretaciji Nakrstove in Skočirja nista težili, da bi prerasli tipe v značaje, kar bi bila vdova po tekstu mogla storiti. Drugo osebo je po razmeroma sproščeni režiserjevi zamisli lepo dopolnjevalo uprizoritev, kostumi so bili dovolj domiselno sestavljeni, barvno malo preveč enolični.

Posebno poglavje zasluži odrska oprema, ki je ugodno presenetila. Režiser Molka, ki je bil hkrati tudi scenograf, je tu pokazal lepo iznajdljivost, ki je bila sprito skromnih denarnih sredstev našega gledališča še večjega pomena, ker je na tako spreten in enostaven način premostila problem trinajstkratne menjave prizorišča.

Predstava v celoti vsekakor pomeni lep dosežek tržaškega Slov. narodnega gledališča. Dokaz je njegovega poguma, zrelosti in malo manj zlitosti.

Z. TAVCAR-R.

Kulturne vesti

Predpretekli teden je v Ljubljani gostovala najslavnejša avstrijska gledališka skupina: dunajski Burgtheater. Uprizorila je dve značilni deli, in sicer Goethejevo resno Ifigenijo na Tavridi in Schnitzlerjevo lahkotno Ljubimkanje. Kot igralci so nastopili Albin Skoda, Liselotte Schreiner, znani filmski igralec Hans Moser, Nicoletti, Konradi, Lindner in drugi. Deli sta režirala R. Aslen in E. Lothar. Dunajski Burgtheater slovi po svoji visoki odrski kulturi, igralski prirodnosti ter vzorni govorni umetnosti.

Priljubljeni igralec Hans Moser je v pogovoru s slovenskim časnikarjem povedal, da se je njegova igralska pot začela v Ljubljani. Kot devetnajstleten mladenič je začel nastopati v tamkajšnjem nemškem gledališču. Pristavil je, da ga na Ljubljano vežejo mnogi lepi spomini, ter poudaril, da se je s slovenskimi kolegi dobro razumel.

Od 3. junija do 4. septembra bo letos v Ljubljani prva mednarodna razstava grafike, na kateri bodo sodelovali svetovno znani umetniki. Na prireditve bodo povabili kakih sto inozemskih mojstrov, med njimi Francoza Picassoa, Mehikanca Tomaya, Belgijca Masereela ter Angleža Moora. Jugoslavijo bo zastopalo okrog 20 priznanih doma-čih mojstrov, tržaške umetnike bo pa predstavljali Lojze Spacal. Vse kaže, da bo razstava zelo zanimiva in redek kulturni dogodek. Med drugim bomo imeli priložnost, primerjati dela najpomembnejših svetovnih grafikov z umetninami jugoslovanskih mojstrov, ki so se posebno zadnja leta zelo uveljavili v tujini. Vsak povabljenec lahko razstavi največ pet del. Posebno razsodišče bo nagradilo najboljše umetnine. Namen prirediteljev je, da bi razstava postala stalna.

Sredi aprila bodo na Reki uprizorili novo domačo opero Rona, ki jo je zložil znani skladatelj in ravnatelj reške Opere Boris Papandopulo. Libreto je napisal Ferdo Delak po istoimenski drami slovenskega pisatelja Antona Leskoveca. Delo prikazuje življenje beračev-potepuhov.

Pred nedavnim je v Ljubljani nastopil znani ameriški črnski sekstet Jubilee Singers. Na sporedu so bile črnske duhovne pesmi in nekaj solističnih točk. Značilno za črnske duhovne pesmi je, da so kljub vsebini vedre in gibke ter sinkopirane. Znameniti sekstet je sestavljen iz enega basa, enega baritona, treh tenorjev, od katerih dva »pojeta čez«, in enega ženskega glasu, ki ima nalogo barvanja. Spričo take glasovne sestave je zvočni učinek svojstven. Skupina je ritmično in intonaci-ono natančna ter gibčno obvlada obsežno dinamično skalo.

VZGOJNI KOTIČEK

SEBIČNI OTROCI

V vsakem živem bitju je močno razvit nagon po ohranitvi samega sebe. Ljubi jaz je v vsemu poedin-ku najvažnejši, zanj stori vse, samo da sebe ohrani in po možnosti poveča svoje ugodje. To je povsem prirodno in ni prav nič grdo, dokler se izživlja v primernih mejah. Kakor hitro pa postane najvažnejše ali pa celo edino gibalno dejanje in nehanja človeka, se izmaliči v napako, ki ji pravimo sebičnost.

V svojem bistvu je sebičnost nasprotje ljubezni do bližnjega. Išče namreč samo lastno korist brez ozira na druge, da, prav pogosto celo na njihov račun. Hujši stopnji sebičnosti sta zlobnost, ki se veseli trpljenja in škode drugih, čeprav s tem sebi nič ne koristi, in okrutnost, ki z naslodo povzroča bližnjemu telesne in duševne bolečine.

Razumljivo je, da je sebičnost veliko bolj razvita pri odraslih kot pri otrocih. Toda v sebičnem okolju odraslih se otrok kaj hitro naleze te nevarne bolezni, ker je tudi pri njem zelo močan prirodni nagon po ohranitvi samega sebe.

Sedemletni Darij se vozi z očetom v vlaku proti Gorici. Sama sta v oddelku, zato razmestita prtljago po ostalih praznih sedežih. Ko se na naslednji postaji vlak ustavi in hočejo potniki vstopiti v oddelke, zavpije mali Darij: »Je že vse zasedeno.« Tako za njim se oglasi tudi oče, ki še precej vpljudno pojasni potnikom, da so trije gospodje zasedli prazne prostore in odšli v neki drug oddelke obiskat znanca.

Potniki so šli dalje, le nekemu gospodu se je zdelo stvar sumljiva in je zato počakal pred vrati oddelka. Ker gospodov od nikoder ni bilo, se je oprostil in lepo sedel na prazno mesto. Seveda naša znanca »vsiiljivega« potnika niti pogledala nista, pač pa je nadobudni Darij rekel očetu, zakaj ni prislo-nil kovčeg ob vrata, da bi jih ne mogli odpreti.

Lep primer vzgoje k sebičnosti, boste rekli. Namesto da bi oče poskušal vzgojno vplivati na svojega, k sebičnosti nagnjenega sinčka, ga je celo vzpodbujal k laži. Največkrat nudijo starši ganljiv zgled neprikrite sebičnosti ter so celo prepričani, da ne počenja nič slabega, saj ne skrbijo samo zase, marveč za vso družino. Ne vedo pa, da obstaja poleg osebne tudi družinske sebičnosti, ki je včasih še slabša in tudi za skupnost nevarnejša, ker na zunanjo nima tako grdega obličja.

Borba proti sebičnosti je torej nujno potrebna, ker je kal mnogih lastnosti, ki so sovražne človeški skupnosti. Začetek sleherne socialne vzgoje je brzdjanje sebičnih stremeljenj. Najučinkovitejše sredstvo za to pa je v otrokovem domu. Morda ne velja nikjer tako kakor prav pri sebičnosti stari izrek, da išči vzgojitelj ob kaki otroški napaki najprej krivdo v sebi. S svojim zgledom, z dobrohotnostjo, strogo pravičnostjo, tenkočutnostjo in pri-srčnostjo lahko družinska sebičnost omiliš in jo pravilno vodiš v smislu zdravega uveljavljanja samega sebe, ki nikoli ne škoduje drugim in se zato pametno izživlja v človeški skupnosti.

GOSPODARSTVO

VRTNAR V APRILU

Ker je letošnja prečudna zima ovirala ali celo onemogočila dela na prostem, je večina vrtnarjev v velikem zastanku z delom na vrtovih. Zato je potrebno pohiteti sedaj, če le vreme dovoljuje.

Še enkrat opozarjamo na razkuženje zemlje z »geodrinom«, ker nam bodo drugače razni črvi, strune, polži, bramorji itd. uničevali mlado setev in sajenice. Za 100 kv. m površine zadostuje pol kg »geodrina«, katerega raztrosimo vrhu prekopane zemlje, preden jo z grabljami zravnamo.

Na prosto sejemo vrtni korenček, peteršilj, vrtno ali solatno peso, solato, radič, blitvo, redkvice, kapusnice, navadno špinačo, čebulno seme.

Če hočemo, da povrtnina hitro ozeleni, moramo setev pokriti s starimi vrečami, s prepletano slamo ali čim podobnim. To je posebno važno za korenček in še bolj za peteršilj.

V toplo gredo sejemo še vedno zeleno, sladko in ostro papriko, jajčevce (melancane), paradižnike. Če smo sejali že prejšnji mesec, moramo sedaj setev razredčiti in mlade rastlinice presaditi bolj na redko, da se okrepijo, preden jih zasadiamo na prosto.

Ta mesec sejemo v toplo gredo tudi listnato zeleno, poletno endivijo, kumarice, večno ali novozelandsko špinačo.

Listnata zelena, priporočljiva je sorta »Pascal«, ima v vsakem gramu okoli 2600 semen in je vsejemo na vsak kv. meter tople grede po 2 grama. Seme prav na rahlo pokrijemo z zemljo in seveda zalijemo, nakar bo ozelenelo v 18 do 20 dneh. Ko rastlinice dorastejo, jih presadimo na razdaljo 35 cm. (Približno isto velja tudi za korenasto zeleno.)

Poletna endivija vsebuje v gramu okoli 600 semen, vsejemo je pa po 3 grame na kv. meter in pokrijemo z 1 do 2 cm zemlje, nakar izide v 3 do 8 dneh. Presadimo jo na razdaljo 30 do 40 cm.

Kumarice imajo debelejšše seme in zato jih je v gramu komaj 35. V topli gredi jih vsejemo po 2 do 3 grame na kv. meter. Mnogi stavijo kumarice v jajčne lupine, katere pozneje pri presajanju na prosto zdrobijo. Kumarično seme moramo pokriti z 2 cm zemlje, ozeleni pa v 4 do 8 dneh. Na prosto jih presadimo na razdaljo 0,75 m v vrstah, ki naj bodo 1,20 m narazen. Isto velja za melone ali sladke jedilne bučice.

Novozelandska ali večna špinača ima debelo seme. Vsadimo ga v toplo gredo, pokrijemo z 2 cm zemlje, nakar vzkali v teku enega meseca. Priporočljivo je obliči to seme z vrelo vodo in ga vsaj 24 ur držati v mlačni vodi v kuhinji blizu štedilnika. Šele nato ga vsadimo v toplo gredo. Od tam presadimo mlade rastlinice na prosto. Kdor je že imel to špinačo na vrtu, mu ni potrebno skrbeti za seme, ker ga je gotovo dovolj ostalo v zemlji, naj le počaka, da ozeleni, nakar bo presajal v odrejene grede. Tako seme, ki je prezimilo v zemlji, tudi raje vzkali.

Še vedno lahko sadimo grah, in sicer vse sorte. Po veliki noči bomo sadili fižol. Od fižolov stročnikov, visokih, z zelenim stročjem, je najbolj priporočljiva sorta »Marconi« s črnim semenom. Od nizkih sort z zele-

nim stročjem pa francoska sorta »moncalma«. Obe obilno rodita prav masleno stročje, zahtevata seveda dobro pognojeno zemljo in pa suše ne smeta trpeti. »Marconi« presega višino 2 metrov, torej zahteva visoke palice.

IZREDNI SORTI PARADIŽNIKOV

V ZDA ponuja neko podjetje po raznih časopisih neko novo sorto paradižnika, katerega steblo preseže 4 metre višine. Bajne naberejo na enem steblo do 75 kg paradižnikov, posamezen sad pa je težak celo 1 kg.

O drugi izredni sorti paradižnika pišejo semenski ceniki iz Vzhodne Nemčije. Sorta »Gartenfreude«, ki ima rusko ime »radost sada« (vrtna radost), zažene samo eno steblo, višje od 3 metrov. Plod je sicer droben (3 cm v premeru), a jih je mnogo in v celih grozdih. Ta paradižnik vsebuje mnogo več sladkorja kot navaden in zato ga uživajo kot sadje. Primeren je za okrasitev utice.

15. APRIL

je pred durmi in do takrat je treba porabiti ali uničiti vso koruznico, in to zaradi tega, kot pravi zakon, da se zatire koruzni črv, ki povzroča veliko škodo (letno nekaj milijard lir) na koruznem pridelku. Koruzni črv se razvija iz jajčka, ki ga izleže metulček »koruzna nočna večša«. Iz njega se razvije huba, ki prezimuje v koruzni slami, pa tudi v koruznih štorih, ki ostanejo na njivi. Zato moramo uničiti vse. Najboljše uničevalno sredstvo je ogenj. V drugi polovici aprila se iz hube razvije metulček, ki pozneje zalega jajčka.

Kdor ne bo do 15. aprila uničil koruzne

slame, mu jo bodo uničili na njegove stroške za to določeni organi in bo vrhu tega moral plačati občutno globo.

SADNO DREVJE CVETE

Zato ga pusti pri miru! V cvetni dobi ga namreč ne smemo škropiti, ker bi vsako škropilo škodilo čebelarjem, ki so največji sadjarjev dobrotnik, saj s svojimi poletni in iskanjem sladkega nektarja v cvetih prenašajo na perutnicah in telesnih dlavicah cvetni prah in je tako omogočeno oplojenje cvetov in po tem razvoj plodov. Brž ko bodo odpadli cvetni listi in bo mladi plod že viden, tedaj šele moramo sadno drevje poškopiti.

Škopili bomo proti zmrzlikarju (gosenicam) na češnjah z arzenatom ali z DDT v obliki »gesarolac«; hruške in jablane, češnje, marelice in breskve škropimo z raztopino modre galice proti raznim plesnim, grintavosti in škrlupu. Najbolje je, da poškopimo z raztopino prahu »Caffaro«. V 100 litrih vode raztopimo po pol do največ tri četrti kg tega prahu. Raztopino primešamo samo 35 dkg do pol kg arzenata.

Proti črvivosti jabolk in hrušk bomo začeli škropiti okoli 10. maja, in sicer vsakih 10 dni do konca junija z »gesarolom 50« ali pa z arzenatom. Isto pravilo velja proti črvivosti češenj.

KMEČKE ZBORNICE V FRANCJI

V Franciji sicer že delujejo kmečke zbornice, približno tako kot v Italiji, kjer ena zbornica zastopa trgovce, obrtnike in kmetovalce. Za bodoče pa so predvidene še posebne kmečke zbornice, ki jih bodo sami kmetovalci izvolili. V njih bodo zastopani vsaj z enim članom: lastniki zemlje, ki je ne obdelujejo, lastniki, ki zemljo obdelujejo, ter kmečki delavci. V glavnem bodo te zbornice stavile predloge in zahteve na vlado.

Športni bregled

Preteklo soboto in nedeljo sta bila v Trstu in Vidmu dva zanimiva športna dogodka. V soboto zvečer sta se srečali košarkarski reprezentanci Francije in Italije, in sicer v prostorih tržaškega velesejma. Srečanje je bilo zelo zanimivo, ker so Francozi veljali za favorite. Če pomislimo, da so Francozi tri dni prej v Parizu premagali močno Bolgare, je bilo vsem jasno, da bo srečanje zelo razburljivo. Med igro pa smo opazili velik napredek mladih italijanskih igralcev, ki so v soboto na dostojen način proslavili eno svojih največjih zmag. Italijani so igrali moderno ter pokazali elegantno tehniko in veliko hitrost. Opaziti je bilo naravnost izrazit vpliv njihovega trenerja Amerikanca M. Gregora. Zmaga Italije (64:56) je bila zaslužena. Srečanje bi bilo še bolj zanimivo, če bi v francoskih vrstah nastopila dva igralca-stebra, ki pa sta bila iz neznanih vzrokov odsotna.

Ljubljanski Odred je v nedeljo vrnil obisk nogometnemu klubu Udinese v Vidmu. Prvo srečanje v letošnjem januarju v Ljubljani je Odred odločil v svojo korist 2:1, čeprav so bili gostje skoraj v popolni postavi. To pot pa je šlo malo drugače. Udinese je nastopila s skoraj 7 rezervami in zmagala 2:0. Če sodimo po časopisih, je bilo srečanje še precej zanimivo in živahno. Kdor pa je tekmi prisostvoval, bi znal čisto drugače povedati. Nedeljska tekma je bila čisto enostavna provincialna nogometna zabava ob slabem vremenu in slabem nogometu. Opaziti je bilo samo veliko nervoznost gostov iz Ljubljane, ki se niso mogli znajti na igrišču. Glavna napaka Odredove igre je bila, da se obramba ni razumela z napadom. Krilska vrsta je »driblala« na vse pretege, namesto da bi gradila igro v središču polja. Videmčani pa so igrali precej raztegnjeno in včasih smo opazili nekaj lepih kombinacij. Posebno se je odlikoval Castaldo, ki je bil obenem tudi najboljši mož na polju poleg Odredo-

vega vratarja Brezarja II, ki je branil s krasnimi skoki nevarne napade in rešil tako številne gole. Odred ni pokazal, kar zmore, in zato upamo, da bo bodoče srečanje lepše. Tekmo je sodil mednarodni sodnik Pieri iz Trsta, ki pa je nekajkrat obšel sodniško objektivnost. Številno občinstvo je bilo resnično športno razpoloženo in z močnim ploskanjem nagajalo sleherno lepo akcijo obeh nastopajočih. No, vsaj tu smo že blizu memorandumu.

V Kranjski gori se je v nedeljo zaključilo državno prvenstvo Jugoslavije v alpskih disciplinah. V splošni kombinaciji je zmagal Tinče Malej pred Prestorjem, Jancem, Jankom Krmeljem, Dornikom in Cvenkljem. V vseh treh posameznih disciplinah, smuku, slalomu in veleslalomu, je zmagal Malej, ki je ponovno potrdil, da je še vedno za razred boljši od drugih. Presenetil je mladi Janc, ki ga danes skupno z jeseniškim mladincem Zugovičem smatrajo za nado slovenskega alpskega smučanja. Na letošnjem prvenstvu je sodeloval, toda izven konkurence, tudi Saša Molnar, ki živi v Švici. In kdo je zopet tekmoval? Stiri desetletni Ciril Praček, ki je še vedno vozil z eleganco, katero je zmozel samo Ciril. Ime Ciril Praček bo slavno ime v letopisih slovenskega alpskega smučanja. Pri mladincih je zmagal Jamnik, ali vendar je bil za razred boljši Jeseničar Zogovic, ki pa je bil pri veleslalomu izločen. V ženski skupini je prepričljivo zmagala Zupančičeva. Nastopili so tudi člani drugih republik, toda konkurenčnega strahu se niso prinesli.

V Brnu je bilo v nedeljo mednarodno nogometno srečanje Češkoslovaška-Avstrija. Zmagali so Čehi s 3:2. In avstrijski »wunderteam« je dobil zopet precej lepo in koristno lekcijo.

V Švici je bilo telovadno srečanje med reprezentanco Jugoslavije in izbrano švicarsko vrsto delavskega društva Satus. Kot vrsta so zmagali Jugoslavlani, kot posameznik pa Jurjevič (J.). Mladi Jugoslovani se je posebno izkazal v voji na kroglih, kjer je dobil oceno 9,75. Švicarji so bili močni v kolebnih vajah ter odskokih, saj je večina Švicarjev imela po odskoku z droga salto z obratom iz veletoka z nadprijemom.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

št. 6

Tarzan, kralj džungle

Tarzan je prispel na dvorišče. Tik ob njegovi glavi je počil strel. Dva zakrinkana človeka sta planila proti njemu. V naslednjem trenutku je eden izmed njiju stokajoč in razorožen obležal v blatu. Nož zvestega Abdula je predrl drugemu drobovje.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

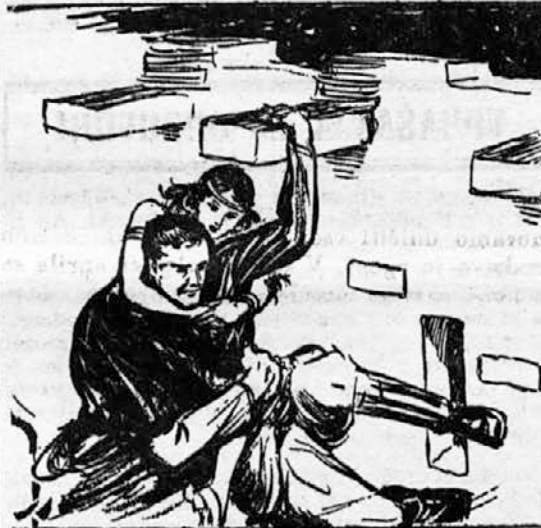
Pobesnela drhal je zdaj iz kavarne planila na dvorišče. Plesalke so se vrešče razbežale. V somraku je Tarzan pobral sabljo nekega premaganega Arabca. Z njo v roki je čakal množico. Tedaj se je lahna roka dotaknila njegovega ramena.

»Hitro za menoj, gospod!« je šepnil ženski glas. Odvedla ju je po stopnicah navzgor. Tarzan je videl lesketanje zlatih okrasov. Spoznal je plesalko, ki ga je že prej posvarila. Vrhu stopnic sta obstala in prisluškovala.

»Kmalu nam bodo za petami,« je dejala. »Z okna moje sobe lahko skočite na ulico.« Ali tedaj jim je na ušesa udaril nenađen vzhljik: Bili so opaženi! Množica je navalila proti stopnicam. »Zdaj smo izgubljeni,« je reklo obupano dekle.

»Ubili bodo vaju in mene, ki sem vama pomagala!« Dotlej sta hrup in nevarnost spopada Tarzana kar naslajala. Sam bi bil zlahka ušel. A zdaj je bilo treba rešiti to žensko in zvestega slugo Abdula.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Tarzan se je vzpel na okno in tiho poklical dekle za seboj. Prijel jo je s svojo močno roko in si jo zavihtel na rame. Abdula je ukazal, naj zasloni vrata, ter se z dekletom lahkotno zavihtel na streho.

Skrivnost

D^RJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Čudil sem se, zakaj me ta vprašanja neprestano nadlegujejo. Toda zmerom sem v srcu našel odgovor. Bil sem zdravnik, ki je še pred kratkim časom mislil o sebi, da so zanj minile vročekrvne mladostne norosti in da je prišel v tisto življenjsko razdobje, v katerem ga nadvladajo vsakodnevne naloge zdravniškega poklica in v katerem zapeljive bedarije kakor temne oči in rdeče ustnice ne najdejo mesta.

Namen tega poročila pa ni, pridobiti si sočustvovanje s poročevalcem. Tako torej ne morem pričakovati, da bi stvar, ki sem se je dotaknil, bila tudi za druge tako privlačna, kakor je bila za mene. Pozabimo tedaj ta mali ovinek in se vrnimo k predmetu, o katerem mi je dolžnost pripovedovati.

Čudno, toda resnično je, da malo Londončanov pozna London. Pod vodstvom svojega prijatelja Naylanda Smitha sem od njegovega povratka iz Burme dalje spoznal, da so v osrčju glavnega mesta mnoga zatočišča, ki so le malokomu znana, taka mesta, ki jih celo povesod pričujoči časnikarji ne poznajo.

Smith me je vodil skozi zatišno ulico, ki ni bila niti dve minuti hoje oddaljena od prometne žile Leicester Squara. Pred vrati, stisnjenimi med vrata dveh umazanih prodajalnic, je obstal in se obrnil k meni.

»Karkoli boš videl ali slišal,« me je opozoril, »ne čudi se ničemu!«

Taksi naju je zapeljal do ogla. Oba sva imela temne obleke in fese s črnimi, svilenimi čopi. Moja koža je bila umetno prebarvana, da je bila podobna temni zagorelosti mojega prijatelja. Potegnil je za zvonec ob vratih. Skoraj takoj nato jih je odprla debela, ostudno grda zamorka. Smith je nekaj spregovoril v gladki arabščini. Njegove sposobnosti kot poznavalca jezikov so bile presenetljive. Govoril je narečja daljnega in bližnjega vzhoda kakor svoj materin jezik. Ženska je takoj bila videti silno postrežljiva, vedla naju je z znaki največjega spoštovanja v slabo razsvetljen hodnik. Šla sva mimo vrat, izza katerih je bilo čuti neubrane glasove nekega godala. Slednjič sva stopila v majhno sobico, ki ni imela nikakega pohištva. Vse okrasje je obstajalo iz plaht, ki so visele na stenah, in rdečih dragocenih preprog na tleh. V neki zidni vdolbini je brlela navadna kovinska svetilka.

Zamorka je naju pustila in, ko je odšla, je vstopil star mož z dolgo častitljivo brado, ki je prijatelja z dostojanstveno vljudnostjo pozdravil. Po kratkem razgovoru je stari Arabec — zakaj to je moral biti — odgrnil neke plahte in nam odkril večjo, temno vdolbino v zidu. Položil je prst na usta in naju molče povabil, naj vstopiva. Storila sva to in zavesa naju je zakrila. Zvoki hreščeče

RADIO TRST A

Nedelja, 3. aprila ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.00 Glasba po željah; 15.30 Koncert pianista Gabrijele Devedžića; 17.00 Koncert pevskega zbora »Valentin Vodnik«; 20.05 Poje moški zbor Slov. Filharmonije; 20.30 Puccini: Madame Butterfly, opera v dveh dejanjih.

Ponedeljek, 4. aprila ob: 13.00 Vokalni duet; 14.00 Lahke melodije igra pianist Franco Russo; 18.00 Beethoven: Koncert za klavir in ork. št. 1; 19.00 Mamica pripoveduje; 20.30 Okno v svet; 21.15 Književnost in umetnost; 22.10 Uroš Krek: Sinfonietta.

Torek, 5. aprila ob: 13.00 Glasba po željah; 18.00 Mozart: Koncert za klavir in ork.; 18.40 Koncert baritonista Marjana Kosa; 20.30 Radijski oder - Avgust Strinberg: Velika noč - igra v treh dejanjih.

Sreda, 6. aprila ob: 13.30 Lahke melodije igra duo Harris-Primani; 18.00 Rahmaninov: Koncert za klavir in ork. št. 1; 18.30 Z začarani police; 19.00 Zdravniški vedež; 20.30 Aktualnosti; 22.10 Puccini: Suor Angelica, opera v enem dejanju.

Četrtek, 7. aprila ob: 17.00 Verdi: Requiem; 20.30 Radijski oder - Georges Bernanos: Razgovori karmeličank, drama s prologom in 5 dej.

Petek, 8. aprila ob: 13.00 Glasba po željah; 17.30 Tri Copelandove skladbe; 18.00 Brahms: Kvartet v G-molu; 19.00 Sola in vzgoja; 20.30 Tržaški kulturni razgledi; 20.45 Tenor Dušan Pertot poje arije iz Bachovih kantat; 21.15 Književnost in umetnost; 21.30 Bach: Pasijon po sv. Matevžu.

Sobota, 9. aprila ob: 8.20 Mozart: Exultate, jubilate (motetto); 15.30 Pogovor z ženo; 18.00 Martucci: Koncert za klavir in ork.; 21.00 Malo za šalo - malo za res.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 3. marca si dal oz. dobil za:	
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
ameriški dolar	630—634 lir
100 dinarjev	80—83 lir
100 francoskih frankov	166—167 lir
funt šterling	1640—1660 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	20—21 lir
švicarski frank	148—149 lir
zlato	720—728 lir
napoleon	4200—4300 lir

TEDENSKI KOLEDARČEK

1. aprila, petek: Hugon, Mutimir
2. aprila, sobota: Franc, Gojmir
3. aprila, nedelja: Rihard, Zarko
4. aprila, ponedeljek: Izidor, Dušica
5. aprila, torek: Vincencij, Dobiživ
6. aprila, sredo: Sikst, Čudna
7. aprila, četrtek: Herman, Radivoj

Iz Gorice

DENARNA PODPORA REVEZEM

Mestno podporno društvo (ECA) izplačuje revežem denarno podporo v ulici Balamonti vsak dan od 9. do 12. ure. Od sobote dalje pa ne dobi nihče več podpore, če je do tedaj ne dvigne.

RODITELJSKI SESTANEK

Kakor je bilo že javljeno, bo v nedeljo, 3. aprila, ob 10.30 uri v prostorih Nižje srednje šole v ul. Randaccio roditeljski sestanek za gimnazijo-licej, učiteljske in nižje srednje šole. Vabljeni so vsi starši, ki imajo otroke na teh šolah.

NAGRADE ZA ZIVINOREJCE

V zadnji številki smo poročali o nagradah za napredne kmetovalce na Goriškem. Nekaj dni prej je kmetijski nadzornik razdelil nagrade tudi goriškim živinorejcem, ki so bili odlikovani ob sejmu sv. Andreja v Gorici in pozneje na še večji živinski razstavi v Ronkah.

Za nagrade so določili 2 milijona 140 tisoč lir, za pripravo razstav pa so potrošili 640.000 lir. Državni prispevek je znašal dva milijona, 780.000 lir pa so v ta namen prispevale razne krajevne ustanove.

Iz Trsta

DELIJO NAKAZILA ZA SEME VEČNE DETELJE

Kmetijsko nadzorništvo sporoča, da je pretekli četrtek pričelo izdajati nakazila, s katerimi si kmetovalci po znižani ceni lahko nabavijo seme večne in triletnet detelje.

Ker stane kg. večne in tudi triletnet detelje 780 lir, mora kmetovalec ob dvigu nakazila plačati 510 lir. To velja za kmetovalce, ki so seme svoj čas naročili. Razlika v ceni (približno 35%) je državni prispevek.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 91: Enkrat ste pisali v »Novem listu« o reji piščancev »boyler« v Ameriki. Ali bi se izplačala pri nas taka reja?

Odgovor: V bližini večjih mest, večjih potrošniških središč bi se taka reja gotovo izplačala, seveda bi morala biti postavljena na pravilno podlago. Pri nas bi si prav gotovo potrošnik ne mogel privoščiti kg piščanca za en dolar (630 lir) kot v ZDA, ker je pri nas reja dražja, čemur so vzrok višje cene za krmila. Zato bi bili pri nas piščanci upravičeno dražji kot v ZDA.

Vprašanje št. 92: Koliko semen domače ali kranjske detelje potrebujem za posetev ene furlanske njive? S čim naj pogojim to njivo?

Odgovor: Na 100 kv. metrov zemljišča vsejemo navadno 1/4 kg semen domače detelje. Ker meri furlanska njiva 3.660 kv. metrov, moramo posejati 9 do 10 kg. S čim pogojiti? Kaj je tam raslo lansko le-

to? Je bilo pognojeno in s čim? To nam bi morali sporočiti in tudi kakšna zemlja je: ali je pusta, ali malo ali zelo rodovita? Od tega zavisi množina in kakovost gnojil. Na vsak način pognojite z vsaj 100 kvintali hlevskega gnoja in 200 kg superfosfata.

Vprašanje št. 93: Ali je krotka koristna žival? Več mesecev ni bilo nobene videti, sedaj pa jih človek srečuje tu in tam. Kje so bile preko zime?

Odgovor: Krotka ali krastača spada med najgrše živali, ni pa zato manj koristna. To so ugotovili znanstveniki, ki so krastačo razparali in našli v njenem želodcu veliko število kobilic, bramorjev, mravelj, polžev, vseh mogočih črvov in celo mlade miške. Zato je krastača važen človekov zaveznik v boju proti živalskemu mrčesu. Nespametno bi storil, kdor bi krotko ubil. Krote ali krastače hodijo okoli od aprila do konca septembra, začetka oktobra. Tedaj se potegnejo v kakšno miško luknjo, v razpoke in dupline med kamenje, kjer otpnejo v zimsko spanje. Prebudijo se marca in aprila. Tedaj poiščejo samice kakšno mlako ali drugače mokro mesto in tam odložijo kak tisoč jajčec. Večina teh jajčec se tako ali drugače uniči, iz drugih pa se izvalijo po 12-14 dneh ribicam podobne temnosivkaste živali, ki po nadaljnjih spremembah postanejo krote.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

PRIREDI:

V soboto 2. aprila 1955 ob 20.30 v dvorani
PROSVETNEGA DOMA NA OPČINAH

William Shakespeare

UKROČENA TRMOGLAVKA

V nedeljo 3. aprila 1955 ob 16. uri v dvorani
PROSVETNEGA DOMA NA OPČINAH

William Shakespeare

UKROČENA TRMOGLAVKA

V torek 5. aprila 1955 ob 20.30 v kino dvorani
V ŠKEDNJU

William Shakespeare

UKROČENA TRMOGLAVKA

glasbe so zdaj bili bližji in razkošnejši in ko je Smith odprl majhno linico, sem osupnil. Ugledal sem precej veliko sobo, v njej pa divane in nizka sedala ob treh stenah. Na divanih je sedela pisana družina Turkov, Egipčanov, Grkov in drugih; in zapazil sem tudi dva Kitajca. Večina njih je kadila cigarete, nekateri pa so pili. Neko dekle je na pravokotni preprogi v sredi sobe plesalo svojevrsten ples, spremljala pa jo je na kitari mlada zamorka in več članov družbe je s ploskanjem pomagalo ali pa tiho brenčalo enoličen napev.

Kmalu po najinem vstopu v vdolbino se je ples končal, nakar je plesalka odbežala skozi zastrta vrata na nasprotnem koncu sobe. Tedaj je bilo čuti bučanje razgovora.

»Tu je neka vrsta zabavišča, ki ga obiskujejo nekateri orientalski prebivalci ali orientanci, ki potujejo skozi London,« je zašepetal Smith. »Stari gospod, ki naju je pravkar zapustil, je gospodar ali gostitelj. Bil sem že ob raznih priložnostih tu, toda vsakokrat brez uspeha.« Z vnemo je gledal skozi skrito odprtino v čudno društveno shajališče.

»Koga se nadejaš, da boš tu našel?« sem vprašal.

»Tu je priznana zbirališče,« mi je rekel Smith na uho. »Skoraj gotovo je, da ga včasih uporablja kdo od Fu-Mančujev skupine.«

Radovedno sem motril vse oblike, ki sem jih skozi linico lahko videl. Prav posebno sem se zadrževal na obeh Kitajcih.

»Ali si koga spoznal?« sem šepnil.

»Sest!«

Smith je zavil svoj vrat tako, da je lahko videl vrata. S tem

mi je zastrl pogled in le po njegovi napeti drži in nekaki vznemirjenosti, ki je izhajala iz njega, sem vedel, da je vstopil nov gost.

Brenčanje razgovora je utihnilo in v nastali tišini sem slišal šumenje oblačila. Novodošlec je bil potemtakem ženska. V strahu, da ne bi povzročil kakega šuma, se mi je vendarle posrečilo, priti z očmi do višine linice.

Neka ženska v razkošnem ognjenobarvnem gledališkem plašču je šla skozi sobo in prav proti smeri, kjer sva bila midva skrita. Glavo je imela ovito s tanko svilen ovratno ruto, ki ji je ena guba deloma zakrivala lice. Le za trenutek sem jo videl — in mi je zginila izpred oči, ko se je pridružila k nekemu, ki ga nisem videl in ki je sedel na divanu tik pod najinim opazovališčem.

Po načinu, kako jo je družba opazovala, sem uganil, da ni bila običajni gost tega shajališča, temveč da je njena navzočnost bila prav tako veliko presenečenje onim v sobi, kakor je bila meni. Kdo bi mogla biti ta odlična dama, ki je posetila tako zatočišče — ki je očitno zelo skrbno skrivala svojo osebnost, ki pa je bila mnogo bolj oblečena za kak družabni večer, ko pa za takole nenavadno polnočno opravilo?

Šepetaje sem začel neko vprašanje, ko me je Smith potegnil za laketa, da sem takoj utihnil. Bil je zelo razburjen. Ali bo on s svojo ostroumnostjo spoznal neznanko? Tedaj se mi je nenavadna vonjava prikradla do nosa, vonjava, ki je očitno vsebovala dušo vzhodnjaške tajinstvenosti. Samo ena ženska mi je bila znana, ki je uporabljala tak parfom — Karamaneh. Torej je bila ona!

(Nadaljevanje)